

Nationalspråksnämnden 29.10.2025

Utlåtande till välfärdsområdesstyrelsen om budgeten för 2026 och ekonomiplanen för 2026–2028

Beredning och upplysningar (fornamn.efternamn@luvn.fi):
Virtanen Toni

Beslutsförslag

Nationalspråksnämnden beslutar

1. ge ett utlåtande till välfärdsområdesstyrelsen om välfärdsområdesdirektörens förslag till budget för 2026 och ekonomiplan 2026–2028 och
2. justera protokollet i fråga om detta ärende vid sammanträdet.

Behandling

Beslut

Redogörelse

Allmänt

Enligt 115 § i lagen om välfärdsområden ska välfärdsområdesfullmäktige före utgången av varje år godkänna en budget för välfärdsområdet för det följande kalenderåret. I budgeten ska välfärdsområdeskoncernens ekonomiska ansvar och förpliktelser beaktas. I samband med att budgeten godkänns ska fullmäktige också godkänna en ekonomiplan för minst tre år. Budgetåret är ekonomiplanens första år.

Ekonomiplanen ska upprättas så att den är i balans eller uppvisar ett överskott senast vid utgången av det andra året efter budgetåret. I enlighet med 115 § i lagen om välfärdsområden ska dessutom ett underskott i välfärdsområdets balansräkning täckas före utgången av ekonomiplansperioden. Således ska ekonomiplanen 2026–2028 vara i balans eller uppvisa ett överskott senast före

utgången av planåret 2026 så att det underskott som uppstått under 2023 och 2024 senast täcks då.

Motiveringar till välfärdsområdets budget och ekonomiplan

Välfärdsområdets ekonomiplan baserar sig på strategin som fastställdes av välfärdsområdesfullmäktige den 7 oktober 2025 och på beslutet om räddningsväsendets servicenivå som godkändes av välfärdsområdesfullmäktige år 2023. Välfärdsområdesstyrelsen har vid sitt sammanträde den 16 juni 2025 § 161 godkänt en planeringsram med riktlinjer för utarbetandet av välfärdsområdets ekonomiplan 2026–2028.

Utöver planeringsramen har budgetberedningen även utgått från bokslutsprognosen från delårsrapporten 1.1–30.6.2025 och finansministeriets finansieringsprognos för 2026, som uppdaterades den 22 september 2025, och kalkylen över utgiftstrycket 2027–2028.

Grunden för planeringen av välfärdsområdets ekonomi är statens finansiering med allmän täckning. Statens finansiering med allmän täckning består av två separata helheter:

Den helhet som är lättare att förutse är den så kallade **kalkylerade basfinansieringen** som bestäms på nationell nivå på grundval av föregående årets kalkylerade finansiering och som höjs på basis av förändringen i servicebehovet, i kostnadsnivån och uppgifterna. Den kalkylerade basfinansieringen bestämmer den hållbara nettokostnadsnivån för de tjänster som ordnas av välfärdsområdet. Basscenariot för Västra Nylands välfärdsområdes finansiering med allmän täckning är 1 936,0 miljoner euro 2026. I basscenariot har finansieringen ökat i genomsnitt med 5,4 procent per år under välfärdsområdets tre första verksamhetsår och den förväntas öka med 4,6 procent per år under ekonomiplansperioden.

En mer osäker del av finansieringen med allmän täckning är **efterhandsjusteringen** av finansieringen, med vilken man med två års fördröjning justerar differensen mellan den kalkylerade basfinansieringen och välfärdsområdenas faktiska nettokostnadsnivå på riksnivå. Vid efterhandsjusteringen av finansieringen beaktas välfärdsområdets faktiska nettokostnader. Om välfärdsområdets kalkylerade basfinansiering för ett enskilt år har varit lägre än de faktiska nettokostnaderna för samma år justeras denna skillnad i finansieringen med efterhandsjustering med två års fördröjning.

Exempelvis adderas välfärdsområdenas underskott för 2024, det vill säga differensen mellan de kalkylerade och faktiska kostnaderna, till välfärdsområdets finansiering för 2026 som efterhandsjustering. Efterhandsjusteringen delas ut till välfärdsområdena på samma grunder som basfinansieringen för året i fråga. Finansieringen av ett enskilt område förändras således inte direkt i enlighet med dess egna faktiska kostnader, utan i praktiken erhåller välfärdsområden vars ekonomi har utvecklats bättre än genomsnittet mer vid efterhandsgranskning än vad underskottet som ska täckas är.

På så sätt har det skapats ett incitament för välfärdsområdena att balansera ekonomin proaktivt, ett mål som Västra Nylands välfärdsområde har lyckats med tack vare kraftfulla balanseringsåtgärder som genomförts under åren 2023–2025.

Logiken bakom modellen för välfärdsområdenas finansiering grundar sig på antagandet att välfärdsområdenas ekonomi kommer att fås i balans och att finansieringen därmed på längre sikt når upp till nivån för basfinansieringen. Att hålla välfärdsområdets ekonomi i balans förutsätter därmed att nettokostnaderna för välfärdsområdets verksamhet hålls på nivån för basfinansieringen. De välfärdsområden som har balanserat sin ekonomi proaktivt och därmed får mer finansiering vid efterhandsjustering än beloppet för de underskott som uppstått, kan använda efterhandsjusteringen inte bara för att täcka underskott utan också för engångssatsningar och tidsbundna satsningar på verksamheten: i Västra Nylands välfärdsområdes fall handlar det om att genomföra förändringslöftena i strategin. Om efterhandsjustering används för bestående utgiftsökningar ska ekonomin balanseras så att den återuppnår nivån för basscenariot senast i slutet av årtiondet när efterhandsjusteringen av finansieringen som element stryks eller minskar betydligt.

Det uppskattade beloppet för efterhandsjusteringen av Västra Nylands välfärdsområdes kumulativa finansiering i ekonomiplanen uppgår till 390,4 miljoner euro (inklusive 105,7 miljoner euro från 2025). Under åren 2023–2024 har det uppstått totalt ett underskott på 127 miljoner euro. Dessutom behöver välfärdsområdet med tanke på betalningsförmågan ackumulera under ekonomiplansperioden en överskottsreserv som motsvarar en månads verksamhetsutgifter för att säkerställa att välfärdsområdet inte behöver genomföra plötsliga ekonomiska anpassningar under de kommande åren. Därmed kan välfärdsområdet under ekonomiplaneringsperioden använda efterhandsjusteringen av finansieringen till engångssatsningar eller tidsbundna satsningar för att genomföra förändringslöftena i strategin med totalt 95,0 miljoner euro.

Under de närmaste åren är det avgörande att satsa på att stärka basnivån, vilket säkerställer verkningsfulla och kostnadseffektiva tjänster på längre sikt. Att följa basscenariot kräver ändå kontinuerliga åtgärder att stärka ekonomin, eftersom välfärdsområdets kostnadsnivå, bland annat i fråga om löner, kommer att fortsätta stiga under de kommande åren mer än den statliga finansieringen med allmän täckning. Dessutom kommer till exempel välfärdsområdets avskrivningskostnader och den höjning av kostnadsnivån som genomförandet av lokalprogrammet medför att utmana balansen i ekonomin under de kommande åren.

Efterhandsjusteringen av den statliga finansieringen möjliggör ändå satsningar på utveckling av tjänster och verksamhet i synnerhet under åren 2026–2028. De satsningar som åtas för att tillämpa de sex förändringslöftena i strategin måste

genomföras så att de antingen är årsvisa utvecklingssatsningar eller satsningar som betalar sig senare.

Den ekonomiska utvecklingen under planperioden 2026–2028

Välfärdsområdets nettokostnader ökar med i genomsnitt 4,9 procent per år jämfört med nettokostnadsnivån enligt den andra delårsrapporten 2025. Genom tillväxten kan vi särskilt svara på det ökade servicebehovet i vårt område som beror på befolkningstillväxt och åldrande (cirka 1,5 procent per år), samt på den allmänna prisnivåhöjningen (cirka 3 procent per år), vilket återspeglas bland annat i kostnaderna för löner, köpta tjänster och hyror, samt i avgifts- och försäljningsintäkterna. Dessutom görs det under ekonomiplansperioden enligt vad som beskrivs i föregående stycke tidsbundna satsningar på genomförandet av förändringslöftena i strategin, med vilka man strävar efter betydande reformer i vårt servicesystem under ekonomiplans- och särskilt fullmäktigeperioden. Reformen av servicesystemet under ekonomiplansperioden är nödvändig, eftersom finansieringsmodellen för välfärdsområdena inte möjliggör en motsvarande ökning av nettokostnaderna på lång sikt när efterhandsjusteringen slopas.

Behandling av budgeten och ekonomiplanen i välfärdsområdet

Påverkansorganen, nämnden för tjänster och personal, framtids- och utvecklingsnämnden, beredskaps- och säkerhetsnämnden och nationalspråksnämnden ger sina utlåtanden om budgetförslaget vid sina sammanträden den 27–30 oktober 2025. Välfärdsområdesfullmäktiges förhandlingskommitté inleder förhandlingar om ekonomiplanering den 31 oktober 2025. Förhandlingarna fortsätter den 3, 6 och 7 november samt vid behov 10 november 2025.

Utifrån förhandlingarna görs det vid behov preciseringar i välfärdsområdesdirektörens budgetförslag, varefter välfärdsområdesstyrelsen ska behandla budgeten och ekonomiplanen vid sitt sammanträde den 24 november 2025.

Välfärdsområdesstyrelsen ger sitt förslag så att välfärdsområdesfullmäktige fattar beslut om budgeten och ekonomiplanen vid sitt sammanträde den 9 december 2025.

Behörighet

Enligt 54 § i förvaltningsstadgan ska nationalspråksnämnden lämna välfärdsområdesstyrelsen ett utlåtande om förslaget till budget och ekonomiplan för välfärdsområdet och följa upp budgetutfallet för sitt ansvarsområdes del.

Utlåtandet utarbetas i synnerhet med tanke på nämndens strategiska ansvarsområden.

Nationalspråksnämndens strategiska ansvarsområde omfattar bland annat att utreda, bedöma och fastställa vilka tjänster den språkliga minoriteten har behov av på sitt eget språk och följa tillgången på tjänsterna och deras kvalitet och stödja utvecklingen av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet och i Västra Nylands välfärdsområde.

Enligt § 74 i förvaltningsstadgan behandlas utlåtanden av framtids- och utvecklingsnämnden, beredskaps- och säkerhetsnämnden, nämnden för tjänster och personal samt nationalspråksnämnden på grundval av ordförandens redogörelse, utan föredragning av en tjänsteinnehavare.

Bilaga

- 1 Förslag till budget för 2026 och ekonomiplan för 2026-2028

Tilläggsmaterial

- Begäran om utlåtande om budgeten 2026, ekonomiplanen 2026–2028 och investeringsplanen 2027–2030

För kännedom

Verkställighet

Beslutshistoria